

פרשת צו

"זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה" (ו, ב.)

בתיבת "מוקדה" יש מ' זעירא. למה נצרכה?

ביאר בספר טיול בפרדס: הדנה דרש רבי לוי במדרש (ויק"ר ז, ט) מן הפסוק שלפנינו: "כל המתגאה אינו נידון אלא באש, שנאמר: 'היא העולה - על מוקדה' [מי שעולה ומתגאה - יעלה על המוקד]". ונראה לחרוז את שני הדברים כאחד: הרמב"ם בידו החזקה (פ"א מהל' דעות ז"ד) חקק: "הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם". ואולם ידוע שזאת בכל המידות כולם, לבד ממידת הגאווה-ענוה שבה יש ללכת עד קצה הענוה, כפי שאמרו חז"ל (אבות ד, ז) "מאד מאד הוי שפל רוח".

ובחלוקת אותיות הא"ב עם האותיות הסופיות [מנצפ"ך] נמצאת האות מ' בדיוק באמצע. על כך רמז הכתוב באות מ' זעירא, שאם בעניין הענוה - "זעירא" - תהיה כאותה האות מ', ממוצע, בזה נאמר "כל המתגאה אינו נידון אלא באש" כי בענוה יש לתפוס את הקצה שבה! (מתוקים מדבש)

"זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה" (ו, ב.)

מובא במדרש (ויקרא רבה ז, ט): 'כל המתגאה אינו נידון אלא באש שנאמר "היא העולה על מוקדה".'

שנינו בגמ' בחגיגה (כז): 'אמר ריש לקיש: אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל קל וחומר ממזבח הזהב, מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר כמה שנים אין האור שולטת בו, פושעי ישראל שמלאין מצות כרימון על אחת כמה וכמה!'

וכתבו שם התוס': "בתנחומא יש שהיה משה תמה על זה, אי אפשר שלא ישרף העין, ואמר לו המקום כך דרכי באש של מעלה אש אוכלה אש ואינה מכלה כדכתיב 'הסנה איננו אוכל'."

ולכאורה, כיצד מתיישבים דברי חז"ל אלו עם דברי המדרש האומר כי כל המתגאה נידון באש, והלא כך שנינו: אש של מעלה אינה מכלה ואינה שולטת בפושעי ישראל. אלא, מהיכן נוטלים חז"ל ראייה כי אש של מעלה אינה מכלה - מן הסנה. והנה, הסנה משמש דוגמא ומופת גם לענין אחר. אמרו חז"ל: לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהניח כל אילנות טובות והשרה שכיתו בסנה (סוטה ה). נמצינו למדים, כי על האדם לנהוג בענוה ובשפלות, וגדולה מעלתו של הענו והשפל - והסנה יוכיח. ומעתה, כל המתגאה נידון באש. אמנם אש של מעלה בדרך כלל אינה שולטת, אך שונה דינו של המתגאה, אשר עונשו מידה כנגד מידה: אדם זה שלא למד מידת הענוה מן הסנה, סופו שאש של מעלה תשלוט בו, ולא כפי שהיה בסנה.

(אפריון [עה"ת, לבעל הקיצוץ"ע])

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת" (ו, יח.)

שנינו בגמרא במנחות (דף קי): 'אמר רבי יצחק: מאי דכתיב "זאת תורת החטאת", "זאת תורת האשם"? כל העוסק בתורת חטאת - כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם - כאילו הקריב אשם!'

למה נחשב העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת?

בהקדמתו לספר תשובותיו (חלק א"ח) אמר הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראד, בעל שו"ת "בית אפרים", טעם בדבר:

רבים הם דיני הקרבנות, וקשים הם, כך שצריך לעסוק בהם ביגיעה רבה. מאידך, אם לא יעסוק האדם בהם - מניין יידע את תורת הקרבנות, את אופן הקרבנות ואת דרך אכילתם? נמצא, אם כן, שאדם זה, העוסק בתורת הקרבנות, לומד זאת בכדי

לדעת איך להתנהג כאשר יבוא קרבן ליזו וירצה להקריבו. לימוד זה הוא בכלל מעשה ההקרבה, שהרי הכרח הוא להקדים לימוד לידיעה וידיעה למעשה.

ומשום כך, אף בזמן הזה שאין לנו כהן, זבח ומנחה, מכל מקום יש לעסוק בענייני הקרבנות, שהרי כפי שביארנו הלימוד הוא התחלת המעשה, ומי שלומד ויודע - בידו לעשות ולהקריב, ואם כן אף שבפועל אינו יכול להקריב שהרי בית המקדש עדיין לא נבנה, הרי לגבי גמר המעשה נחשב הוא לאנוס, ועל כך כבר אמרו חז"ל (שבת גא): "חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה - מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה!" (כמוצא ששל רב)

"זאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה" (ז, יא.)

מובא במדרש תנחומא (פי"ד): "לפיכך נקראת זבח השלמים, שהיה עושה שלום לכל".

אומר האדמו"ר מאז'רוב ב'באר משה': אם נתבונן בדיון זה של הקרבת קרבן שלמים, נעמוד על יסוד נפלא: הנה דוקא בקרבנות שלמים שעושים שלום בכל, אין לאומות העולם כל נחלה. ואף שמקבלים מהם קרבנות עולה, הרי בקרבנות שלמים נאמר במסכת מנחות כי אף אם הקדישו לשם 'שלמים', מקריבים אותם עולות, שעכו"ם לבם לשמים, וכדברי רש"י שם: "כוונתו הוא שיהא קרבנותיו כליל לשמים ולא שיאכלו". ולכאורה איך נקטו חז"ל בפשטות כי זו כוונתו של העכו"ם המקדיש שיהיה כליל לשמים, בעוד שהוא עצמו אומד בפה מלא שכוונתו שיקריבו לשם שלמים?

נראה לפרש יסוד הדברים, כי התורה לימדנו שאפשר להתקרב להש"ת ולהתכפר על חטא על ידי 'אכילה' - כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, וקל וחומר כאשר הבעלים עצמם אוכלים, כמו בשלמים. דבר זה הוא בלתי נתפס ובלתי מושג אצל אומות העולם, כי תפיסתם היא - אלו מהם המאמינים ברוחניות - שיתכן להתקדש ולהיטרה אף בעולם הזה רק על ידי פרישה והתנזרות מן החומר, ואין בהם הבנה הכי צד זה יתכן להתקדש על ידי אכילה. על כן ירדו חז"ל לסוף דעתם, שאף אם מקדיש ואומר לשם שלמים, הרי כוונתו לשמים - לשם עולה.

זהו עומק כוונת חז"ל שם בתנחומא: "אמרו אומות העולם לבלעם: למה אמר הקב"ה לישראל שיהיו מקריבין לו קרבנות ולנו לא אמר כלום? אמר להם בלעם: הקרבנות אינן אלא שלום, ומי שקיבל את התורה שכתובין בה, צריך שיקריב קרבנות. אתם מתחלה פסלתם אותה ועכשיו אתם מבקשים להקריב קרבנות?" זהו פשר תשובתו של בלעם, עניין הקרבנות ואכילתם מושג רק על ידי חיבור לתורה, ורק המקושר אל התורה יכול להשיג שגם על ידי 'גשמיות' ניתן לעבוד את הבורא ולהתעלות ב'רוחניות'.

כך גם אמרו חז"ל במסכת חגיגה (ו): "חגיגה עדיפא דאית בה שתי אכילות", ופירש רש"י: מזבח ואדם. הרי שקרבן שלמים נעלה על קרבן עולה, בכך שיש בו גם אכילת אדם. וזו הסיבה כי בחג השבועות מקריבים שני כבשי עצרת 'שלמים' יחד עם שתי הלחם, כדי לרמזו על מעלה זו שניתנה לנו על ידי התורה.

(שנים מקרא)

"ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר" (ז, טו.)

מדוע שונה זמן אכילת שלמי תודה משאר שלמים, שבעוד שאר השלמים הנאכלים לשני ימים ולילה אחד, נאכלים שלמי תודה רק באותו יום - יום ולילה?

בטעם הדבר כתב האברבנאל:

בראות בעל התודה שהשלמים אינם נאכלים אלא ליום אחד, בכל כרחו צריך הוא להזמין את קרוביו ואוהביו לאכול ולשמוח עמו, כדי שלא לעבור על איסור נותר, ובכך מפרסם את הנס שבגללו הביא את קרבן התודה, ומתקיים בכך הכתוב (תהלים קז, לב): "וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו".

ומוסיף הנצי"ב ב"העמק דבר":

תכלית הבאת קרבן 'תודה' על הנס, היא כדי לספר חסדי ה' שגמל עמו. ומטעם זה צייתה התורה להרבות בלחמי תודה, ויחד עם זאת מיעטה בזמן אכילת שלמי תודה לעומת שאר קרבנות השלמים, שזמן אכילת קרבן תודה הוא יום ולילה בלבד. טעם הדבר, כדי שיהיה חייב להרבות רעים לסעודה ביום ההקרבה ויספר להם את הנס שנעשה עמו.

בכך מתבארים להפליא הפסוקים הנאמרים בהלל (תהלים קטז, יז-ט): "לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא, נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו, בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים". לכאורה, מהי המעלה לשלם את הנדרים "נגדה נא לכל עמו", לעיני כל העם, הלא השי"ת דורש "הוצעו לכת עם ה' אלקיך", ומה מקום לפרסם את קיום מצוות הבאת קרבן התודה?

ועוד יש להבין, מה פשר הסיים "בתוככי ירושלים", והרי "בחצרות בית ה'" הוא בכלל ירושלים?

אלא שני דברים יש בחיוב הודאה על הנס: "לך אזבח זבח תודה" - הוא הקרבן, "ובשם ה' אקרא" - הוא קול פרסום וסיפור הנס. כנגד הבאת הקרבן נאמר: "נדרי לה' אשלם", ואילו על ההודאה לה' נאמר: "נגדה נא לכל עמו", שיאכל את הקרבן ברוב עם ויספר להם מנסי ה'. והוסיף עוד כי הקרבן מוקרב "בחצרות בית ה'", ואילו פרסום הנס נעשה "בתוככי ירושלים" - בשעת האכילה. (טללי אורות)

חזרה בתשובה שלימה ל: שמעון שי יצחק ואורי שלמה בן נורית, רפי מיכאל בן מרים. רפואה שלימה בקרוב ממש לטליה בת יפה, חנה בת מיכל, וכן לכל חולי עמו ישראל ולביאת משיח צדקנו.

הבה ונראה מה יכול להוביל שינוי קטן, אפילו הקטן שבקטנים.

מספר הרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א: סיפור נפלא סיפרה המורה של בתי בסמינר, לאחר ששמעתי את הסיפור למדתי להעריך ולא לצחוק גם על קבלה קטנה שבקטנות. המורה שסיפרה את הסיפור ראתה ושמעה את הדברים במו עיניה, וזה הסיפור: כשהייתה אותה מורה בחורה, היא התנדבה בארגון "עזר מציון". אחת מפעולות הארגון היא סיוע לאנשים שמישהו מבני משפחתם חולה זמן ממושך, ה' ישמור, והם נאלצים לשהות ימים ולילות ליד מיטתו בבית החולים. ההורים מתמוטטים, הילדים שבבית זקוקים להם ונאשנות, המשפחה כמעט קורסת. במקרים כאלה, "עזר מציון" שולחים מתנדבים שמשותפים בתרונות, ויושבים כמה שעות ליד החולה. בינתיים ההורים מטפלים בשאר הילדים, מתאוששים קצת וחוזרים בכוחות מחודשים.

לבחורה היא היתה תורנות קבועה. בכל יום ראשון, מהשעה שלוש עד השעה תשע בערב, היא הייתה מתנדבת בבית החולים "תל השומר". היא ירדה ליד מיטת הילד החולה, שיחקה עמו כשהיה ער, ואמרה תהלים כשישן.

באחד מימי ראשון, כשהתה ליד מיטתו של ילד, ראתה ליד המיטה הסמוכה אם חילונית שישבה ליד בנה החולה. האם פנתה אל בנה ואמרה: "אתה רוצה להתאוורר קצת, לצאת לטיול קצר? בוא, אני אלביש לך גרביים ונצא לעשות סיבוב".

הילד חיין קטן, ואמו אמרה לו: "טוב, קודם נלבש גרב ימין, אחר כך נלבש גרב שמאל, ננעל קודם נעל ימין, ואחר כך נעל שמאל, ונקשור קודם את השרוך של נעל שמאל".

הבחורה הסתכלה בתימונה על האמא הזאת. מה לחילונית נמורה כמותה, ולהקפדה על ימין ושמאל? יש הרבה אנשים, אפילו כאלה שמקפידים על קלה כבחמורה, שלעניין הזה של הימין והשמאל לא תמיד שמים לב.

האם והבן יצאו לסיבוב, ולאחר שחזרו התחילה הבחורה לשוחח עם האם, כדי לברר את פשר התעלומה. תוך כדי השיחה שאלה האם: "את אחות של הילד?"

הרב היה מדבר איתי היום עשירית ממה שהוא איתי אז, הייתי מקבלת את דבריו".

הבחורה לא הסתפקה בשמיעת הדברים. היא ביררה אצל האשה מי היה הרב שדיבר איתה, ולאחר סיום המשמרת שלה, היא התקשרה אל אותו רב. "הרב, אתה מכיר אישה פלונית?"

"כן, וודאי. כמה דיברתי איתה, כמה ניסיתי! כלום לא עזר".

היא סיפרה לו מה אמרה האישה.

לאחר כמה ימים הרב הגיע, באקראי כביכול, אל בית החולים. "אה, מה את עושה פה? את נמצאת פה עם מישהו מהמשפחה?"

היא סיפרה על הבן שלה, שמאושפז כבר זמן רב, ועדיין לא רואים את האור בקצה המנהרה. הרב רמז לה בעדינות שאולי היא מקבלת מכות מהקב"ה כדי שתתעורר לחזור בתשובה, ולא תמשיך לחיות את חייה כשהיא שקועה בפשעים ובעוונות.

"האמת היא, שאני עצמי הייתי רוצה לחזור לקיים מצוות, אבל אני במסלול אחר עכשיו, והבעל שלי לגמרי חילוני", אמר האישה.

"אם ככה, ניקח אתכם לסמינר. תצאו לחופש של שבוע מבית החולים. אנחנו נטפל בילד החולה בשבוע הזה, ואתם תהיו בנופש עם הילדים האחרים. תנוחו במלון ותאגרו כוחות, תנו לילדים השומות לב ומינון מוגבר של אהבה. תוך כדי כך ננסה לקרב את הבעל שלך אל היהדות, באופן שירצה מעצמו לקיים מצוות".

ההורים יצאו עם הילדים לסמינר, ולאחר זמן מה חזרו בתשובה שלמה. המורה, שהיא הבחורה המתנדבת מהסיפור הזה, מספרת שכיום הבנים שלהם הם מפא"י הישיבות בבני ברק, והבנות שלהם בסמינרים הטובים ביותר.

ממה התגלגל המצב הזה, שזכו לחזור בתשובה מאהבה?

מקבלה אחת קטנה, משינוי אחד קטן שעשתה ושמרה עליו גם לאחר שנים רבות.

לולא הייתה אומרת "ימין ושמאל" לילד שלה, לא הייתה המתנדבת פותחת איתה בשיחה, ולא היה מתגלגל כל הסיפור.

(מאת הספר החדש 102 סיפורים - מאת ר' צבי נקר)

פינה לפורים בענייני הלכה ואגדה

מגילת מרדכי?

בשכונת 'בת גלים' שבעיר חיפה היה מכהן ברבנות רב שבים מהימים החליט לעזוב את רבנותו ולעבור להשתכן בחוף לארץ. לאחר חמש עשרה שנה, והוא כבר זקן מופלג, החליט הרב לפתע לחזור לארץ ישראל, והוא שב לשכונת בת גלים בה התגורר בעבר, ואף קבע את מקומו בבית הכנסת באותו מקום בה היה רגיל לשבת בשעה שכיהן כרב. באותם ימים ממש, פתחו אנשי השכונה בחיפוש אחר רב אשר ייצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם. מטעמי נימוס גרידא הודיעו הגבאים לרב הזקן כי הם עומדים בפני בחירת רב צעיר ונמרץ לשכונה, ומקומו של הרב החדש יהא לצידו, בכותל המזרח של בית הכנסת. הרב שמע ושתק, וכי מה היה לו לומר להם?!

המנהג היה שכל אלו שהציגו מועמדות לכהונת הרב, היו מגיעים לשבת אל השכונה ולאחר תפילת 'קבלת שבת' היו דורשים 'דרשת מבחן' לפני קהל המתפללים. כך שבת אחר שבת היה מגיע מועמד אחר, לשאת מדברותיו, ומתוך כל הדרשנים, הציבור בוחר היה ברב שמצא חן בעיניהם.

אחד המועמדים לתפקיד היה אברך חשוב, רבי משה ראובנר, וגם הוא הזמן להגיע לקהילה באחד השבתות. מיד אחרי קבלת שבת, בעודו מהלך לכיוון הבימה, עבר רבי משה בכותל המזרח וראה כי רב תלמיד חכם ישיש, בעל הדרת פנים, יושב שם בשתיקה. כמתבקש, הושיט לו את ידו לברכת שלום ואף התעניין בנימוס לתפקידו. הרב הזקן נענה לו בתקצור: זו הרבנות שהייתה שלי! ורבי משה המופתע, עונה לו בשתי מילים: לא ידעתי! ותיכף מסתובב ויוצא החוצה.

בית הכנסת כולו היה כמרקחה. כולם ראו את הרב הזקן משוחח עימו והבינו את אשר קרה. הגבאים מיהרו ויצאו החוצה בעקבותיו, מסבירים לו את הרקע: רב זה כבר עזב את העיר לפני שנים רבות ואין לו כל זכות לעכב מינוי רב חדש. אך רבי משה נענה ואמר: מבין ריסי עיניו של הרב ראיתי את כאבו בשעה שאמר 'הרבנות שלי'. אני לא אצער רב זקן ולכן אני מושך חנסי את מועמדותי לרבנות.

תוך כדי שהגבאים נוסעים לשכנוע את רבי משה, הרב הזקן יוצא החוצה. שקט מתוח שרר שם. אך הרב הזקן נענה ואמר: רב כל שהכרת בכבודי ובעצרי עד שהסכמת לוותר על הכל בגללי, ומהיות ואני גם מבין לליבם של בני הקהילה שמעוניינים ברב

מאוצרותיו של הרב ישראל דנרוביץ שליט"א מח"ס 'הנחמדים מזהב', ערך

צעיר, הרי שאני סבור שדוקא אתה, שהוכחת את מידותיך הטובות, ראוי לכהן כאן כרב! הרב הזקן החזיק בידו של ר' משה והעלה אותו אל הבימה, שם נעמד רבי משה ודרש בטוב טעם ודעת.

משבאו בני הקהילה לקבל את ההחלטה נענו כולם ואמרו: רבי משה ראובנר הוא שראוי לאיצטלה זו, כי דוקא ויתורו הנאצל הוכיח לנו שהוא יוכל ללכת לפי רוחו של כל אחד ואחד, מה גם שבכך גם נשמור על כבודו של הרב הזקן שהמליץ דווקא עליו, ואכן רבי משה היה זה שקיבל את המשרה הנכבדה.

*

סיפור נפלא זה, המאשש את הכלל הידוע שמסור בידנו מרבותינו, שמויתור אין מפסידים לעולם, מוליך אותנו לתירוץ קושיה מיוחדת עליה מספר לנו הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל בעל ה'שבט מוסר', בספרו 'עיני העדה': **שאל לי חד צורבא דרבנן: למה נקראת 'מגילת אסתר' ולא 'מגילת מרדכי' או 'מגילת אחשוורוש'?**

ראשית כל, חידד לו בעל שבט מוסר את השאלה, ואמר לו כי בודאי אין מקום לשאול מדוע אין המגילה נקראת 'מגילת המן', שהרי 'מחה תמחה את זכר עמלק' אם כן, "הס שלא להזכיר שמו", אולם עדיין קשה מדוע אין המגילה נקראת על שם מרדכי הצדיק, או להבדיל אחשוורוש הרשע. וראה לו שם שהביא שבעה דרכים ביישוב הערה זו.

והנראה לומר בזה בהקדם מה שאמרו חז"ל ('מגילה טו): "אמר ר"א אמר ר' חנינא: כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר 'ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי', והקשה האמרי אמת זיע"א ('ליקוטים עמ"ס מגילה): "לכאורה מה השבח העצום הזה להביא גאולה אם אינו מתלבש בטליתו של חבירו".

והוא מתרץ שם תירוץ נפלא: הכלל הוא שכל נבואה שנודעת לנביא אחד ברוח קדשו נודעת גם לנביאים אחרים. ולכן כשנודע הדבר למרדכי ברוח קדשו, גם אסתר ידעה מכך תיכף ומיד, אלא שמרדכי לא ידע שהיא נביאה ולכן הוא סיפר לה למרות שידעה על כך מעצמה, כך שלפי האמת הייתה יכולה אסתר לומר למלך בשם עצמה, ועם זאת היא ויתרה ונהגה טובת עין לומר בשם מרדכי, והויתור הזה הוא שהביא גאולה לעולם. מעתה ניתן לומר שדוקא בשכר זה שאסתר נהגה טובת עין בויתורה הגדול ולא ביקשה שייקרא הצלת המלך אחשוורוש על שמה ונתנה זאת למרדכי, קיבלה שכרה משלם שיקרא 'מגילת אסתר' על שמה דווקא.

זכר למחצית השקל! הוצאות העלון רבות ומכבידות, גודה מאד לכל מי שיעביר את כספי זכר למחצית השקל לטובת העלון. ניתן להקדיש שמוע לכל מסרה. לפרטים, פנו למערכת.

העלון מוקדש להצלחת ברו"ג ישן בן אילה, רחמים בן מוניה, עידן וליך בני מרים, משפ' מנצור וכל התורמים והמסייעים בהפצה. אליהו בן אילה, **לרפואת** אימור שריה בן עדיה, ראובן בן שרה, נסים בן חיים, מוניה בת פרבין נמכי, אביעד מאיר יהודה בן עדיה, אור בת שלמה בתושי"י **לזיווג הבן** שרה בת אילה, רבקה בת בורה אסתר בת חווה **לעילוי נשמת** דניאל הכמת בן דוד, אליהו בן חנה יונה, שושנה פורן בת טאוס, חנה יונה בת רומיה, פרבין נמכי בת עוסניגאן, שולמית חווה בת הר"ר רפאל ז"ל